

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lv dovici || De Ponte Vallis-|| Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-|| libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. VIII. De varietate & fidelitate in verbis ac promissis, omnis mendacij
fraudisque genere reiecto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

e Per. 14.

f Can. 4. 7.

Sic prudens
sinceritas.

hoc reprehendat in Sanctis, qui ceteros de suo affectu aestimant? nam, ut sancti sunt veritatis amici, & ab omni fraude alienissimi: sincerè credunt se à nemine decipi: sacra tamen scriptura aliquã illius in credendo, paceque cū eis in eūda incuriam insinuat: quia scilicet eos Domini non interrogavit, sed antequam Deū confuleret, (quod alijs in rebus facere solebat) id effecerit, ut ita evidens fiat, nō sufficere sinceritatem, nisi comes accesserit prudentia, quæ omnē fraudi vitā præcludit. Propterea dixit Spiritus S. in Canticis: *oculos spōsa esse sicut columbarum, absq; eo quod intrinsecus latet*: quasi diceret, quātumvis oculi sinceri & candidi sint in rebus exterioribus considerandis & inspiciendis: internè tamen visum alium acutiorem magisque penetrantem illā habere, ad videndū ea, quæ tum ad proprium, tum ad alienum commodū spectant. Hosce porrò oculos Christus D. *Serpentum* prudentiam nominavit: quum simplicitatem columbinam prius discipulis commendavit; futuri siquidem erant magistri ac superiores aliorum: ad quod non tam simplicitas, quam prudentia conducebat, uti in sequentibus latius deducetur.

CAPVT VIII.

DE VERITATE ET FIDELITATE IN VERBIS
ac promissis, omnis mendaciū fraudisq; genere
reiecto.

a Jer. 4. 2.

2. 2. 9. 39. 4. 5
ad 5.

In verbis.

b Eccl. 28. 29.

Veritas.

VT VVM inter homines commercium, & consuetudo, quò perfecta plenāq; sit, tres illa s comites semper habeat necesse est, quas Ieremias a VERITATEM, IVDICIUM, ac IVSTITIAM nuncupat: nam licet ille verbis nominatim, quæ iuramento confirmantur, tales socios assignet (reuerentia siquidem Sancto DEI nomini debita exigit in primis, ut illi omninò adsint) tamē si (Thoma teste) in nostris omnibus colloquijs, modò perfecta ea esse velimus, eosdem etiā adesse par est, includunt. n. tres virtutes insignes, quarū est linguā cōpescere ac refrenare, ne in verba iniqua prauāq; laxetur, iuxta illud Ecclesiastici consiliū: *aurum tuum & argentum tuum constra, & verbis tuis facito stateram, & freno ori tuo reftos*: ad verba scilicet tua ponderanda, quorum materia esse debet aurum & argentum trium harum virtutum: VERITAS scilicet siue veracitas ac fidelitas. quæ non aliud dicit, quam sentiat; promissis.

missa que implere gestit; IUDICIUM, & discretio quæ benè id ipsum cogitat; diciturque, ut oportet; IUSTITIA denique, quæ ad aliorum profectum, & nullius damnus, quod æquum & iustum est loquitur. Porro omnes tres implere quam maximè conantur, & conituntur sanctum illud Pauli consilium: *c omnis sermo malus ex ore vestro non procedat; sed si quis bonus ad adificationem fidei, ut det gratiam audientibus.* Harum tamen virtutù effectus & spæra, multò patet latiùs: ut potè quæ officia, status ministeria, omnigenaq; opera complectitur, in quibus, ut perfecta sint, VERITAS, IUSTITIA, ac IUDICIUM resplendere omninò debent.

§. 1. De veritate in verbis sita.

VERITATE ducentes initium, illam omittamus, quam S. Hieronymus VITÆ veritatem appellat, & de qua S. Ioannes Apostolus dixit: *a maiorè horù non habeo gratiam, quam ut audia filios meos in veritate ambulare,* cum eius amissi, quæ DEI, statusq; & officij lex est, vitam conformantes; & externas omnes actiones ad eas, quæ in corde latent, sine vllò fūco & hypocrisi accommodantes. At quoniam veritas hæc latissimè patet: ad particularem, quæ in verbis consistit, veniamus. Hæc porro duplex est: altera, cum verba rebus ita respondent, ut neutrum ab altero dissentiat: cuius contrarium dicitur falsitas, quæ ab ignorantia proficitur solet: Altera, cum ipsa verba à cogitatione interiori non dissident; & huius oppositum dicitur mendacium, quod à malitia procedit: ac proinde non idem est, mentiri, & falsum dicere: mentiri namque est secus dicere, quam in animo tuo sentias: quamvis idem in facto ipso sit verum, exempli causa; mentieris coram Deo, si cogitans tibi que persuadens tria & quatuor coniuncta, octo constituere: dicas tamen, constituere septem: at falsum dicere non semper peccatum includit, cum ex ignorantia putas, ea, quæ dicis, vera esse. Quod fieri etiam potest, sine vllò alterum decipiendi animo: nam mendacij finis proprius est decipere, & in fraudem pertrahere: ac propterea nunquam non malum est, iuxta illud Ecclesiastici: *Noli velle mentiri omne mendacium.* Id est, ut exponit S. Augustinus: noli loqui mendacium sacrilegum aduersus Deum, nec perniciosum in proximum; neque iocosum, quod recreationis ergò dici solet, nec denique officiosum ad aliquod tibi vel proximo commodum accersendum: nunquam si quidem licitum est (ut Innocentius Pontifex definiuit) mentiri: quamvis omnium inde mortalium salus dependeret, nunquam enim bonum id esse potest, quod natura sua malum est. Quemobrem, sicut impossibile est, Deum desinere esse Deum, ita fieri non potest ut mentiat. Mystero porro non vacat verbum, noli VELLE; significat enim: quamvis malum sit, inadvertenter, aut ex præcipiti aliquo motu siue passione mentiri; multò tamen peius esse, si sciens volensque mentiaris, propterea

Iudicium.
Iustitia.

c Ephes. 4.
29.

Veritas
vita.
Apud Gregor.
Matth. 15.
D. Tho. 2. 2.
q. 109. art. 3.
ad 3.
a Epist. 3. 4.
I.
Verba sunt
nec falsa nec
mendacia.

b Eccl. 7. 14.
In Psalm.

D. Tho. 2. 2.
q. 110. art. 1.
c. 4.

Cat. super eo
de usuris.
Deus nequit
mentiri.

2.
Sancti rari-
ssimè.

Lib. 18. c. 4. quàm rarissime in viros valdè perfectos cadit mentiri, vti obseruat S. Gregorius exponens feruens illud S. Iob studium, animique decretum, quod verbis illis expressit: *c. vixit Dominus: quia non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua meditabitur mendacium.* Turpius, inquit, est, meditari mendacium, quàm loqui, nam loqui plerunque præcipationis est: *meditari* verò, studiosè prauitatis. Sed vir Sanctus, vt perfectè adhæreat veritati, nec studio se perhibet, nec præcipatione mentiri; summoperè enim cauendum est omne mendacium, quamuis nonnunquam sit aliquod mendacij genus culpæ leuioris, si quisquam, vt vitam alteri præstet, mentiatur: sed hoc quoque mendacij genus perfecti viri summoperè fugiunt, vt nec vita cuiuslibet per eorum fallaciam defendatur: ne animæ suæ noceant, dum præstare vitæ carni nituntur alienæ. Et quamuis d *obstetrices* Aegypti mentitæ sũnt, quò pueros Hebræorum neci subduceret; & licet hunc in modũ in veteri testamẽto nonnulla possint talia reperiri, nunquam tamen hoc vel tale genus mendacij à perfectis admissum studiosus ibi lector inueniet. Hæc S. Gregor. Huc addere licet, quòd studio meraque sponte mentiri non inodò perfectionis Euangelicæ, sed & humanæ nobilitati quàm maximè aduersetur. Nam, vt dicit Ecclesiast. *e opprobrium nequam in homine mendaciũ, & in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior sur, quam assiduitas viri mendacis.* Nam ille facultates, hic verò veritatẽ surripit, ac deprædatur; sæpè etiam nomen & honorè, uterque porro communem Reip. pacem destruit ac dissipat: & quocunq; perrexerint, eos sequitur ignominia & confusio. Quin & in mundo inter viros honorabiles probrosum est, cuiquam dicere, quòd mentiatur; idque meritò, quia mendacium vilis & abiecti generis esse reputatur. Atque S. Dorotheus ait, proles diaboli, quem testatus est Dominus, *in veritate non stetit, & cum loquitur mendacium ex propriis loqui, mendacè enim esse, & mendacii patre:* quòd ab ipso ortum habuit: dum scil. mendacio quodam conficito, Euam in fraudem pellexit, ac totius humani generis mortis causam dedit. Quare mendaces omnes dæmonem sequuntur, & à Deo, qui suprema ac summa veritas est, recedunt, neque agnũ sequi possunt, quocunq; ierit; nam illum sequentibus, ait Ioannes: *g nõ esse inuentũ in ore eorum mendacium: neq; celorum habitaculum subire vllus poterit, qui eodẽ fuerit inquinatus.* non quòd officiosum vel iocosum mendacium semper celo arceat, cum veniale tantum peccatum sit: sed quòd prius id purgari debeat, quàm in cælũ aditus pateat: & quòd viam paret ad perniciosũ, quòd lethale est. Hinc ait Scriptura, *Deũ perditurũ omnes, qui loquuntur mendaciũ: & eos, quòd mentitur, occidere animã,* & nõ rarò causam esse mortis corporalis, cum nimirũ subditi corã superioribus, à quibus vice Dei reguntur, mentiri præsumunt. Exemplo fuit I. Ananias, & Saphira, qui funesta horrendaq; perierunt morte, quòd Apostolorum principem

deci-

Lib. 18. c. 4.
 Job. 27.
 Mendaciũ
 a medi-
 asum tur-
 pium.
 d Exo. 1. 19.
 3.
 Eccl. 20.
 26.
 Mendax
 fure peior.
 4.
 Serm. 9.
 I. Ioan. 3. 44
 Mendax Sa-
 thana pro-
 les.
 g Apoc. 14.
 h Apoc. 2. 27
 Mendacium
 celo arcer.
 i Psam. 57.
 k Sap. 1. 11.
 l. Visa
 priuat.
 l. Act. 5. 4.

decipere conati, imprudenter mentiri sint, à quo audiuerunt, non hominibus sed Deo, cuius vices ipse agebat, mentitos esse.

DENIQUE non sine causa Christus Redemptor venit, ne Christiani iuramentis assuesceret, sed omnis sermo illorum esset, *Est, est; non, non*: discerent se ita veraces in verbis esse debere, ut digni sint, quibus siue affirmantibus siue negantibus, siue promittentibus, etià nullo adhibito iuramento, fides adhibeatur. Hisce de causis detestandum ac fugiendum est omne mendacii genus, non modo ipsū quod patēs est & manifestū, sed & tectū & inuolutū: quod quia voluti pallio aliquo obtegatur, infame ac probrosū non habetur. Atque idcirco apud plurimos hodie in vsu est, modò re exaggerates, modò diminuentes, ex quo duo vitia oriuntur, quæ S. Thom. cum Aristotele LACTANTIAM nominat, & IRONIAM. Illa magna & grãdia de se ipsa prædicat; & maiora quam reuera sint; & quæ aliquando honori diuino aduersatur, qualia fuerunt superbi illius, qui apud Prophetã dicebat: *Deus ego sũ*, aliquãdo honorẽ proximi lædunt: ut illa arrogãtis in Pharisæi magnifica de se ipso deprædicantis, alios verò per se despicientis, aliquãdo etiam non nisi ad vanitatẽ aut comodū aliquod temporale proferuntur: ac tum non nisi veniale peccatū fuerit, aliàs lethale. IRONIA remittit, & pauciora de se dicit, quã reuera sint, idque ficto humilitatis titulo, de quo benè S. Aug. dũ prætextu humilitatis mētiris: si ante peccator non eras, mentiendo efficeris. Interdũ hæc à malitia & hypocrisis initium habet, ut sanctitatis nomẽ sibi comparet; interdũ ab indiscretione & imprudentia, & propterea dixit Eccles. *Est qui nequiter humiliat se, & interiora eius plena sũt dolo*. Desleat item à veritate ad excessus aut defectus extrema oēs adultores, & assentatores, & quotquot aulicas fictasque beneuolentiæ & amoris ceremonias vsurpāt: & similiter duplices animo, ioculares, fraudulentis, astuti, subdoli, qui à quiuocis & amphibologicis verbis ad ea quæ dixere vel fecere; vel agere aut negare conatur, dissimulãda, utatur, qualia de o muliere adultera refert Sapiens, quod scilicet comedat, tergensq; os suũ dicat: non sum operata malum. Fraudes hæc (ut ait S. Doroth.) à tribus procedere solent radicibus, maximè in subditis. Primò namque nascuntur ex superbia, qua quis culpã tegit, ne à superioribus reprehendatur, & castigetur; vel cum fraude eandẽ excusat, dũ reprehenditur; vel veritati ipsi præfractè obnititur, ut victor euadat. Deinde oriuntur à sensualitate, qua necessitates aliquæ, & lassitudines finguntur, ad leuamẽ aut relaxationẽ aliquã impetrandã; vel ad laborẽ, qui imponitur, reijciendũ; vel ad se exhilarandũ, & tẽpus garriendo fallendũ, nugas & fabulas, quæ magis illis aridẽt, referendo. Tertia radix est auaritia & priorũ comodũ cupiditas, ut qui negat ea, quæ habet, ne dare cogatur; vel ne superior auferat; vel rationes fictas & mendaces, pducit, ad euincendũ id, quod desiderat: huc referuntur etiã infinita illa mendacia, quæ lucri gratia negotiato-

res

6.

k Mai. 5. 37.

Mendacii
reclum.2. 2. 9. 112. 6
113.

Lactantia.

1 Ezec. 28. 2.
m Luc. 18. 11Ser. 9. 31
de verbis
Apost.
Ironia.

n Eccl. 19.

21.

Adulatio.

Duplicitas.

Prov. 30.

20.

Serm. 9.

1.

Superbia.

2.

Sensualitas.

3.

Auaritia.

Mercatorũ.

*Aequiuo-
cacio pessima.*

res inter negotiandū intermiscere solēt. Subtilissima porro mēdacia verbi s
proferuntur *aequiuocis*, variumque sensum admittentibus: nam ita reip̄sa
mentiuntur, vt nemo mendacium manifestum esse deprehendat: & cū nun-
quam mentiri videantur, nunquam tamen veritatem proferunt. Addit ve-
rō idem Sanctus: si aliquando ad vitam proximi conseruandam, vel pacem
Reipublicae fouendam, verbis commutatis veritatem tegere, ac *dissimula-*
re necesse esset: id quidem in tali articulo & necessitate licere; sed magna id
cautela faciendum, tempusque illud tanquam tempus *tentationis* lapsusque
periculo expositum iudicandum: ac proinde suadet, huiusmodi verbis non
confuescere: nam, vt noxium foret, saepe medicamentis purgantibus vti ita
non parum noceret talem sermonem saepius vsurpare, quo veritas ipsa regit-
tur. quare non nisi in *extrema* quasi necessitate, & summo adhuc cum ti-
more vsurpandum; praemissis etiam coram Deo intentione ac desiderio no-
stro à recto nō aberrandi, causamque necessitatis adducta, quae huiusmodi
verbis ac phrasi tunc nos vt compellat. Hæc è S. Dorotheo, vnde manife-
stè patet, quàm sancti solliciti de verborum suorum veritate fuerint, ne vel
minima mendacij vmbra in ijsdem appareret.

§. II. *Fidelitas in promissis adimplendis.*

*2. 2. q. 8. a. 1.
ad 1. & q.
10. a. 3.
ad 50.*

*e. qualiter
de factis.*

*Lib. 2. offi-
ciorum.*

*Veritas.
Fidelitas.
Iustitia.*

*3. Apoc. 19.
11.*

VERITATI, de qua hactenus, coniuncta est FIDES siue FIDELITAS
(vt S. Thom. ait) in ijs adimplendis, quæ alijs promittimus. Quæ, vt
recta sit, duo complectitur veram scilicet *intentionem*, ea, quæ promittun-
tur, implendi; (sine qua ipsa promissio mera fraus, ac mendacium censere-
tur: cum aliud lingua loquatur; aliud lateat in corde) & ipsam suo tempore
expletionem promissionis, ita vt firmiter, & constanter, quodd promissum est,
opere ipso prestetur, iuxta S. Gregorij decretū illud *studiose agendū est, vt, quæ
promittuntur, opere cōpleantur*, id quod FIDEI est maximè propriū: quæ, teste
Cicerone, *fundamentum iustitiæ est, id est, dilectorum, conuentorumq; constantia &
veritas*, vt totius Reipublicæ bonum consistere possit, omnesque rectè suis
officijs ac muneribus fungantur, & eorum obligationibus plenè satisfaciāt,
superiores erga subditos; & hi erga illos, paresque erga pares. Quare Fide-
litas ita semper Veritatem inter & Iustitiam versatur, vt Veritas eam præce-
dat: sequatur verò Iustitia; & ita vtraque eam comitetur, vt omnes tanquam
tres sint valdè germanæ coniunctæque sorores, supremi illius Domini val-
dè propriae ac familiares, quem S. Ioannes vidit super album equum se-
dentem, qui a *vocabatur Fidelis & Verax; & cum iustitia iudicat & pugnat*. Vt
intelligeremus, Diuinum Verbum Incarnatum sacratissimæ suæ humanita-
ti, Fideliumque congregationi (per album equum, vt supra insinuauimus,
significatis) praesidens eos cum *veritate* in omnibus quæ dicit, cum *fidelitate*
in adimplendis promissis; & cum *iustitia* in suis decretis legibusque confi-

tuen-

tuendis gubernare: imò & in ipsis, quas in suos hostes inuit, pugnis eisdem virtutes seruare: ac proinde suos etiam dilectos seruos ad easdem colendas seruandasq; impellere, vt & *veraces, & fideles, & iustos* se exhibeant in omnibus, quæ dicunt, pollicentur, & faciunt; in omnibus vestigia sequentes Domini ipsius præsentis. Ided siquidem cum albo ac generoso equo eos confert, qui frenum facile admittit, & à prudente peritoque sessore regi se sinit.

Hinc prouenit, vt Fidelitas ad maiorem suam firmitatem in subsidium adsciscat virtutem *Religionis*, quæ Dei cultum & honorem respicit; & cuius actus est *Iuramentum*, quo promissio firmari solet: vt sanctum DEI nomen, eique debita reuerentia, nouo illo Religionis titulo obliget, impellatq; nos ad implenda promissa, & ipsa hominibus debita fidelitas valde augetur, hac accedente, quæ debetur Deo, qui causam illam vt *propriam* accipiens, iniuriam vlciscitur sibi illatam: eò quòd insignis censendus sit diuinæ maiestatis contemptus, si quod homini, Deo tanquã teste ac fideiussore adhibito, promittitur, non præstetur. Vtriusque huius rei aptum habemus testimonium & exemplum in casu Gabaonitarum, cum Iosue eiusque duces deceperunt, dicentes, se non esse ex Chananais, contra quos ipsi pugnabant: sed *de terra longinqua venire, pacem cum ipsis facere cupientes*, quibus fidem adhibens Iosue, *fecit cum eis pacem, & in iro fœdere pollicitus est, quòd non occiderentur: principes quoque multitudinis iurauerunt eis*, fraude autem eorum deprehensa, tantam habuerunt sancti nominis Dei rationem & reuerentiã, vt statuerint promissum fœdus illæsum seruare: quamuis ad id ob fraudem, qua decepti fuerat, in rigore non teneretur. Aded enim est generosa virtus *fidelitatis* & cum ingenua sua sociã *Religione* coniuncta, vt sua promissa non solum amicis seruet, sed etiam *inimicis*, nec solum sincerè illa impetrantibus, sed aliquam etiam astutiam & *fraudem* admiscantibus: quando scilicet illa possunt absque peccato & notabili aliquo detrimento impleri. Iustus enim diligenter cauet, ne ipsius hostes cogitent, aut existiment, ipsum non præstare quæ debet; etiam si ipsi, quæ debebant, non præstiterint, aut quòd in eundem incidat ipse defectum, quem in alijs reprehendit, decipiendo scilicet eos, à quibus est deceptus, non adimplens promissum, quòd fraude ipsi extorserunt. Nam esto id aliquando liceat: contrarium tamen magis est generosum, magisque perfectum & reuerentiæ sacrosancto iuramento debita, magis conforme, cuius rei bonum est testimonium, qui postea secutus est exitus huius casus, cum Rex Saul ob cupiditatem capiendi ciuitates, quas Gabaonitæ possidebant, iuramentum hoc est transgressus, quam transgressionem puniuit Deus ingenti fame, in totum populum Israel missa: *tribus annis iugiter*; reuelauitque Dauidi iam tunc Regi, plagam illam non cessaturam, donec iniuria Gabaonitis à Saule illata repararetur: ad quam reparationem cum Ga-

Religio.

Iuramentum.

b Iosue 9.6.

Iustus manus decipere quam esse infidelis.

c 2. Reg. 21.

*Pœna iustitiae
delicti.*

boanitz peterent *septem viros de filijs & stirpe Saulis, ut eos crucifigerent*, David ex DEI instinctu eos illis tradidit, quos ipsi *crucifixerunt*, & ita fames illa plagaque cessavit. Ex quo apparet quàm seuerè DEVS ex zelo honoris sui, *infidelitatem* puniat non adimplentium, quòd iureiurando promiserunt, etiamsi Reges illi sint; ijs verò quibus est iuramentum præstitum, viles & pauperes.

*Pluris fac
verbum tu-
um quam
totum
mundum.
Plutarch in
vita Anton.
Ribadens
ira l. 2. in
princip. c. 15.
d. Pro. 15. 24.*

SED præter hoc ipsa etiam virtus fidelitatis per se ipsam obligat ad implendum, quod promittitur sub nota & pœna deficiendi in veritate; & in eo quod iuxta rationis dictamen, & naturalem legem decens est & expediens. est enim mendacij quoddam genus, quòd quis verbum suum absque sufficienti causa non expediat: id quòd à quouis ingenuo homine procul abesse debet, multoque magis à magnatibus, quorum vel simplicia *verba* maiorem fidem ac certitudinem continere deberent, quàm aliorum *iuramenta*; pluris facientes *simplex verbum suum*, quàm quòd sint ipsius mundi: Domini: quemadmodum *Sextus Pompeius* Duci cuidam respondit: facultatem petenti ad quidpiam contra suum verbum faciendum.

*Infidelita-
tem Domi-
ni imitatur
seruus.*

SED aptius huiusmodi hominibus respondet Salomon, dicens: *d nubes, & ventus, & pluuia non sequentes, vir gloriosus, & promissa non complens*, ex quo intelligent, quantum à sua nobilitate & gloria degenerent, qui cum gloriosi haberi velint, seque ad nubes vsque erigant & suum thronum super alios collocare velint, quicquid tamen se facturos recipiunt, & spondent: transit inuentum & ostentationem inanem absque vlla utilitate eludentes & contristantes eos, qui spem suam in ipsis collocauerant. Ex quo prouenit, quòd quemadmodum nubibus ac ventis non adherentibus, quas terræ promittebat, pluias, illa sterilis redditur, fructusque non profert, quia sine pluiarum auxilio id præstare non valet: ita cum Principes magnique Domini non fideliter implent, quod subditis promittunt: hi remittunt de sua erga eos *fidelitate*: eò quòd non possint promissionem suam implere ijs, qui suam ipsis non implent: sicut etiam è contra horum fidelitas impellit illos ad suam etiam seruandam. Eum in modum, quo Ecclesiasticus ait: *e Hominem sensatum credere legi, & hanc illi esse fidelem*: & ita seruus Domino suo credit; & sic illi fidelem meritò se exhibebit Si igitur vir nobilis instar nubis aqua plena, qua non inani vento, sed rationis impulsu moueatur: suoque tempore quam pollicetur, aquam dimittat; vt sic sua nobilitati respondeat. Nam alioqui & in constantis & leuis animi est indicium, iudicium sine sufficienti causa mutare, iuxta illud Sapientis: *f Homo sanctus in sapientia manet sicut sol: stultus verò sicut luna mutatur*. Qui enim quod promisit, pro suo arbitrato non implet: is certè leuiter mutatur; aperteque ostendit, se aut in promittendo fuisse *stultum*; aut certè non implendo illud,

c Eccl. 3. 3.

*Iustus sicut
stans in
promissis.
f Eccl. 27. 12*

do illud, stultum esse. Quod si tamē legitima aliqua causa accederet, cur voluntas mutaretur: nec culpæ, nec leuitati tribueretur, quod promissum non impleretur, rebus enim ipsis mutatis (vt ait Seneca) licet mutare promissa; & de nō impletis conquerenti respondere: *facta res esse eisdem; & ego ero idē.*

Nē quis desit tam veritati, quam fidelitati verborum & promissorum, multum iuvat alter vtriusque locius, quē Ieremias IUDICIUM appellat: quōd S. Thoma teste, est actus *prudētia*; cuius munus est, diligenter omnia attendere, quæ faciēda sunt, & promittēda: benē ea pēpendēdo, & æstimādo, ante quā verbum ex ore egrediatur: iuxta illud Dauidis: *g Os iusti meditabitur sapientiam; & lingua eius loquetur iudicium*, nō quōd os aut lingua per se meditetur: sed quōd nullū proferat verbum non satis cogitatū & meditatū, & quōd iudicetur expedire, vt proferatur, ac propterea dicitur: *h disponere sermones suos in iudicio*, ipsum Dominū imitādo, de quo Sapiens, *q̄ i omnium mensura, & numero, & pondere disponat*, quia verba ipsa numerat, nē superflua sint, aut nimis multa, ob periculū lādēdi veritatem, quōd in multis verbis esse solet. Eadem quoq; ponderat, vt grauiā illa sint peccata, & modestia leuitatis omnis expertia, & quæ nō ab impetu passionis abripiātur, quæ facili rationis iudiciū perturbant, aut a furia, & præcipitatione, quæ impedit hominem ab attenda eorum expensione. Eadem quoq; perfectionis amissi dimittitur, quam Deus præscribit: dando operam, vt intentio recta sit ac sancta res ipsa bonæ; circumstantiæ, loco, & tempori accommodatæ, & cū reuerentia Dei maiestati debita, in cuius præsentia loquitur, & omnia, quæ dicuntur, audit. Quæ de re fusior in Duce spiritali fuit sermo.

Hæc omnia sunt studio singulari in promissis & sponsonibus seruanda, ita vt in *pondere, numero & mensura* sua executioni mandentur. Dando in primis operam, ne quod promittimus, vires nostras excedat, vt sic liceat illud opere ipso præstare. Imprudentiæ enim est insignis tot, adeoq; difficilia polliceri, vt ob eorum multitudinem, & grauitatem non possint executioni mandari, quemadmodum mechanici, & negotiorū actores polliceri solent, se ad talem diem rem aliquam perfecturos, scientes se non posse præstare quod dicunt; aut recentibus promissis reddētes se impotentes ad priora præstāda. Rationis deinde, legisq; diuinæ regula mensuranda sunt promissa. Nihil enim promittendum est, quod non *liceat debeatq;* alioquin nulla remanebit adimplēdi obligatio: quin vt promittendo talia deliquisti: ita exequendo delinques: & volens fidelis esse homini, non eris fidelis Deo: neq; (vt S. Aug. ait) vera est censenda virtus fidelitatis, quæ verbum & promissum implet *in iustum*, cū ipsamet iustitia exigat, nec illud impleatur, id quod etiam iuris regula præscribit, dicens: *in malis promissis rescinde fidem; impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur.*

Aliquando
licet mu-
tare.
Lib. 4. de
Benef. c. 34.

2. 2. q. 89. a.

7.

g Psal. 36.

30.

h Psal. 115.

1 Sap. 2.

Verba sint.

iudicio

dimensa.

Tract 4. c.

16.

I.

Promissa
sint iustitia.

2.

Iustia.

De bono cō

ing. c. 4.

2. 2. q. 8. c.

In malu.

3.
Certa.

k Mar. 6. 23.

Lib. 7. de of.
fic. c. 10. §
lib. 3. ca. 18.
Serm. 11. de
Sanctis.
Vide 2. 2. 9.
4. c. Est eti-
am, &c.
Quod Da-
uid.

HINC etiam fit, insignis cenferi imprudentiæ, in genere, & in confilio promittere, & offerre se ad faciendum quicquid alter petierit, præcipuè cum de petente timeri possit, quod sit rem iniustam petiturus. Quemadmodum Herodi euenit, qui saltatrici filia Herodiadis k iurauit: quia quicquid petieris dabo tibi; ipsa autem petijt, dari sibi in disco caput Ioannis Baptistæ. Qui (vt S. Ambrosius ait) imprudens fuit in promittendo; & multò peior in adimplendo promisso: quia nunquam potest esse legitima fidelitatis materia, quæ simul est iniustitiæ. Multò meliùs (ait sanctus Augustinus) fecit Dauid, qui etsi iurasset, occisurum se diuitem illum Nabal Carmelum; ad preces tamen vxoris eius Abigail ab eo quod iurauerat destitit, pœnitudine sua præueniens & auertens ingens damnum, quod ex præcipiti suo iuramento, si illud seruasset, fuisset consecutum. De hoc tamen puncto fusiùs agetur, cum in tertio Tomo erit sermo de votis.

CAPVT IX.

PERFECTIO IN LOQUENDO BENE DE PROXIMIS absque adulatione: cautè autem coram esse laudandos.

2 Cant. 4. 2.
11.Charitatis
lingua.b Eccl. 20.
11.

c Eccl. 20. 5.

DIRE optimo de Sapientibus Ecclesiæ dixit Spiritus sanctus, quod essent *sicut vitæ coccineæ*; & haberent *mel & lac sub lingua*: nam quemadmodum vitæ spargit capillos colligit, & ligat; ita charitas ipsos fideles, qui Reip. Christianæ sunt partes, vnit, facitq; valdè concordēs dulcedine & suauitate bonorum verborum & sermonum, quibus omnes allicit, eisq; bonum, quod potest, præstat: nunc illos laudando, & honore afficiendo; nunc excusando, defendendo, eorumq; causam, in quibus expedit, propugnando: hæc est charitatis lingua, quam prudenter exercere debes, sequens illud Ecclesiastici consilium, dicentis: b *Sapiens, in verbis se ipsum amabilem facit*: aded enim benè de omnibus loquitur, vt omnes propterea illum ament, magniq; faciant.

SEN quoniã error aliquis facillè in hoc accidere potest, necesse est, duo vitiosa extrema euitare, *nimis enim: è scilicet, & parcitatem*: parci deficiunt in hoc, qd proximi bonũ in loco, tẽpore & occasione tacet, in quibus ad rẽ fuisset illud manifestare. Quod licet interdũ ex quadã naturali parcitate & ad loquẽdũ ineptitudine proueniat nã (vt Sapiens ait): c *est tacens, non habens sensũ loquela*, quia scilicet discretionem ad id non habet; sed vt plurimum parcitas

hæc